

Kunnskapsdepartementet
Opplæringsavdelingen
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Saksbehandler, innvalgstelefon	Vår dato	Deres dato	Vår referanse	Deres referanse
Ingebjørg Johannessen/22 24 75 61	21.12.06	10.10.06	06/514-2	200605083-/CB

HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I FRISKOLELOVEN HØRINGSUTTALELSE FRA FORELDREUTVALGET FOR GRUNNSKOLEN (FUG)

INNLEDNING

FUG stiller seg positiv til at det gjennom lov sikres en fortsatt rett til å opprette og drive private skoler/friskoler. På denne måten blir foreldrenes rett og frihet til valg av opplæring for sine barn ivarettatt. Det er viktig at denne valgmuligheten kan være reell for alle elever/foreldre som ønsker et alternativt skoleløp. Derfor er det viktig at lovens endelige utforming blir slik at terskelen ikke blir for høy når det gjelder å få etablert alternative skoler rundt om i vårt land.

Skal denne loven ivareta foreldreretten på en reell måte, må lovforslaget endres på flere punkter. Vi viser til kommentarene og forslagene til endringer nedenfor.

I høringsuttalelsen har vi fulgt disposisjonen i høringsnotatet fra departementet.

SAMMENDRAG AV FUGS HØRINGSUTTALELSE

FUG mener at

- dersom foreldres rett til valg av opplæring for sine barn skal være reell, må friskolene være gratis (100 % statstilskudd)
- navnet fortsatt bør være friskoler (for å skille mellom friskoler og privatskoler)
- det fortsatt må være en "rett til godkjenning" når frittstående skoler oppfyller de krav som følger av loven. FUG går imot at departementet kan avslå søknad om godkjenning når kriteriene er oppfylt.
- grendeskoler fortsatt må få godkjenning, etter individuelt skjønn
- forslaget om 100 000 kr i innskuddskapital som forutsetning for behandling av søknaden om godkjenning, strykes. FUG mener at dette kan bli en vesentlig hindring for å få godkjent skoler etter denne loven.
- kravet om minimum 20 elever strykes. Dette kravet vil kunne ramme grendeskoler og skoler i utlandet.
- § 9 a tas inn i loven i sin helhet (redaksjonell endring)
- ordningen med kontaktlærere må gjelde på lik linje med bestemmelsene i opplæringsloven
- retten til fri skyss skal gjelde helt fram til skolen, selv om skolen ligger i en nabokommune
- det i § 5-4, første ledd, siste punktum bør stå: "Foreldrerådet vel eit arbeidsutval."
- det bør være skolemiljøutvalg ved privatskoler på lik linje med bestemmelsene i opplæringsloven § 11-1a

6. LOVENS TITTEL

Det er foreslått at det nye navnet på loven skal være "Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskulelova)".

FUG mener loven bør hete: "Lov om frittstående skoler (friskolelova)" som i dag.

Ut fra foreldreperspektivet begrunner vi dette slik:

1. Med det nye navnet som kom med loven i 2003 fikk en endelig et skille mellom "friskolene" og de andre private skolene. Dette skillet er viktig for foreldrene å ha klart for seg. Friskoler er skoler som har rett til statstilskudd, privatskoler har ikke denne retten. Nå er friskolenavnet "etablert" hos alle som kjenner til skoleslaget og hva det innebærer. Å komme med noe nytt nå skaper lett forvirring blant foreldregruppen.
2. Det har i årene som har gått siden loven kom i 2003, kommet en del kommentarer som f.eks. "Hvorfor heter det frittstående skoler? Er ikke det det samme som private skoler?" Så har denne navneforskjellen nettopp bidratt til å avklare forskjellen mellom de skolene som har rett til statstilskudd og de som ikke har det. Denne oppklaringen synes vi det er viktig at foreldre får klart for seg.
3. Vi følger ikke departementets argumentasjon for å gå tilbake til "privatskulelova". At "frittstående skoler" ikke gir allmennheten en umiddelbar informasjon om at disse skolene er i privat eie, ser vi ikke som noe "galt". Enhver vil umiddelbart forstå at dette ikke er en offentlig skole, og nettopp oppsøke kunnskap om hvilke skoler dette er hvis det skulle være en aktuell problemstilling.

Utsagn om at offentlige skoler skulle være "ufrie" faller på sin egen urimelighet. Alle som er kjent med skoler, kjenner jo den offentlige skolen og vet hva den står for. Så vi har absolutt ingen frykt for denne oppfatningen.

KOMMENTARER TIL ENKELTE LOVPARAGRAFER

Lovforslaget tar for seg grunnskoler og videregående skoler. Vi har ut fra vårt mandat konsentrert oss om grunnskolen, samtidig som vi er klar over at noen av våre forslag til endringer også vil kunne føre til forandringer for den videregående skolen.

8. GODKJENNING MED RETT TIL TILSKUDD

Til § 2-1. Godkjenning av skolar

Når vi sammenligner denne paragrafen med tilsvarende paragraf i friskoleloven av 2003 ser vi en betydelig endring når det gjelder å få en skole godkjent.

Mens den gamle loven ga en "rett til godkjenning" er det nye lovforslagets formulering "*kan departementet godkjenne*" skolen. Videre, etter at kommunen/fylkeskommunen har uttalt seg og departementet har fattet vedtak, skal kommunen/fylkeskommunen kunne klage igjen! Dette finner vi meget urimelig. Med disse endringsforslagene i den nye loven opplever vi at foreldreretten svekkes! Dette går helt klart fram i høringsnotatet pkt. 8.3.1. En slik lov skal jo nettopp sikre retten til at det skal være mulig å etablere en alternativ skole. Vi ber derfor om at lovforslaget på dette punkt blir endret slik at foreldrenes rett til valg blir reell! Her må en se hen til formuleringen i friskoleloven av 2003, § 2-1: "*Frittstående grunnskolar som oppfyller dei krava som følgjer av lova, har rett til godkjenning og offentlege tilskot. (...)*"

Punkt 8.3.1, nest siste ledd, nest siste punktum, har en formulering som vi ikke forstår. Dersom det foreligger grunnlag for godkjenning av en skole og vertskommunen ikke uttrykker noen negative konsekvenser, så skal en likevel "*kunne avslå en søknad om godkjenning*". FUG føler uro og stiller spørsmål ved departementets vilje til å ta foreldreretten på alvor.

Paragraf 2-1 lister opp på hvilket grunnlag en privat skole kan opprettes og drives, jfr. punkt a – f. Da friskoleloven ble stoppet av regjeringen, ble det allikevel åpnet for at grendeskoler kunne bli godkjente.

FUG mener at denne muligheten bør være til stede også i den nye loven. Der foreldre i et lokalsamfunn går sammen om å opprette en egen skole, bør det være mulig å kunne få godkjenning for det uten at det nødvendigvis må skje på religiøst grunnlag eller på grunnlag av en alternativ pedagogikk. Grunnene for å opprette grendeskoler kan være sterke. Det har regjeringen selv gitt uttrykk for gjennom å gjøre unntak for grendeskoler i loven om midlertidig stopp av godkjenning av friskoler.

En grendeskole er ofte "livsnerven" og samlingspunktet i lokalmiljøet. Veksten i ei grend vil ofte være avhengig av hvilke tilbud barna vil kunne få, og utslagsgivende for om mor og far velger å flytte til grenda, eller om de bor der, om de skal flytte ut og "nærmere skolen". Dersom foreldreengasjementet er så sterkt at de vil satse på egen skole, er dette et signal som bør lyttes til, også av sentrale myndigheter.

Vi foreslår derfor at det i denne paragrafen blir tilføyd et nytt punkt:

g) grendeskoler, etter individuell vurdering

Når vi har føyd til " - -, etter individuell vurdering", er det fordi vi ser at det her må utøves et skjønn, mens det i punktene a – f bør være kriterier som fører til godkjenning. Det finnes små grender og store grender, og vi ser at det her kan være rom for vurdering. Men vi vil presisere at foreldreretten og foreldreargumentene bør veie tungt når godkjenning skal vurderes.

FUG er inneforstått med at det er kommunene som vedtar skolestrukturen i sin kommune, jfr. pkt. 8.2.7 i høringsnotatet. Det er mange små skoler som har blitt lagt ned av kommunene, av helt andre grunner enn hva som tjener barna og lokalmiljøet. Den sittende regjering verdsetter fellesskap høyt. Det er bra. Da mener vi det må være mulig for foreldre å få en mulighet til å bevare fellesskapet i ei grend ved å ha en lokal skole der. Vi mener det finnes verdier som ikke kan måles i penger. Et lite grendesamfunn vil kunne ha vansker med å påvirke et kommunestyre til å bevare en liten skole, eller få bygget en skole i ei ny grend. Vi mener foreldreretten bør få en sjanse. Foreldre kan jo søke om å opprette en skole med pedagogisk alternativ, selv om den reelle grunnen i noen tilfeller vil være en annen. Loven bør tilpasses behovet, og ikke omvendt, at en ut fra behov finner et grunnlag i loven for å etablere seg.

Lang reisevei til og fra skolen kan være slitsomt for barna våre, særlig de minste av skolebarna. Lang reise medfører at mye tid går med. Det ser vi foreldre heller ikke særlig positivt på. Dette i seg selv er to sterke grunner til å få etablert skole i nærmiljøet.

I denne paragrafens nest siste ledd gis det begrensninger i forhold til de eksisterende friskolene, jfr. høringsnotatets 8.2.10. FUG foreslår at departementet gir åpning for alle typer driftsendringer. Dette for at friskoleelevene skal kunne gjennomføre sin skolegang i tråd med de endringer som skjer i samfunnet ellers. Vi kan ikke se noen reell begrunnelse for forskjellsbehandling mellom offentlige skoler og friskoler på dette punkt. Om en friskole gjennom stor søkning skulle få behov for å utvide elevtallet, bør det være mulig. Den nye loven gir allerede så stor begrensning av opprettelsen av nye skoler at det ikke er noen "fare" om eksisterende skoler som er godkjente, får mulighet til å bli noe større, og evt. endre sine tilbud i tråd med endring av samfunnets behov og søknader fra den oppvoksende slekt.

Kommentar til høringsnotatets 8.3.3 Særlig om flytting av skolevirksomheten og eierskifte

Departementet ber om høringsinstansenes syn på "om det bør lovfestes at eierskifte må godkjennes av departementet". FUG kan ikke se at det skulle være nødvendig.

10. KRAV TIL SKOLENES DRIFT

Til § 2-2 Krav til verksemda ved skolen

Det foreslås i andre ledd at en forutsetning for godkjenning er at skolen **før godkjenning** må være registrert i Enhetsregisteret og dokumentere en innskuddskapital som pr. i dag er på 100 000 kr, jfr. høringsnotatets pkt. 10.3. FUG stiller seg helt uforstående til dette. Vi kan ikke se dette på annen måte enn at denne forutsetningen legges inn som en hindring for å få godkjent skoler etter denne loven. Dermed blir foreldreretten igjen svekket! Forsvarlig oppstart og drift blir ivaretatt på annen måte enn at dette må være på plass **før** godkjenning av skolen blir vurdert.

Regjeringen er svært opptatt av utjevning av sosiale forskjeller i norsk skole, det være seg offentlig eller privat skole. Med krav om innskuddskapital på 100 000 kr som en forutsetning for å behandle søknaden, er det stor sannsynlighet for at den reelle muligheten til å starte ny skole blir forbeholdt de pengesterke.

I denne paragrafen foreslås i tredje ledd: *"Skolen må ha minimum 20 elever."* Dersom en så har færre elever enn dette i tre sammenhengende år, faller godkjenninga bort. FUG foreslår at siste ledd i § 2-2 strykes. Dette avsnittet vil først og fremst kunne ramme grendeskoler og norske skoler i utlandet. Flere skoler har startet opp med et lite elevtall og så vokst. Andre skoler har varierende elevtall, over og under 20.

Skoleeier vil selv være i stand til å bedømme om skolen er "økonomisk bærekraftig" (pkt 10.4, tredje ledd, annet strekpunkt), om det er tilrådelig av en skole å starte opp/fortsette eller ikke, når elevtallet blir under 20. Det kan være forhold som gjør at det ut fra en helhetsvurdering vil være til beste for barnet at skolen kan starte/bestå, selv om elevtallet blir under 20.

Departementet har vurdert minimumstallet i sitt høringsnotat pkt. 10.4. FUG støtter at elevene skal utvikle sosial kompetanse, ha følelse av tilhørighet og fellesskap osv., jfr. punkt 10.4, tredje ledd. Men dette kan like godt være argumenter for å beholde skolen selv om den er liten. En må se på skolen som en del av det fellesskap som er rundt skolen. Skolen er ikke en isolert enhet, uansett på hvilket grunnlag den er godkjent.

Statens økte administrative kostnader kan ikke være noe argument i denne sammenheng. FUG stiller seg uforstående til at mens kommunene godt kan ha små skoler, så må skoler etter denne lov ha et minste antall elever som grunnlag for driften.

FUG er av den oppfatning at foreldrene fullt ut er i stand til å bedømme om forholdene ved skolen de sender deres barn til har en tilfredsstillende drift, også når elevtallet er lavt.

13. ORGANISERING AV ELEVENE I GRUPPER

Kommentar til høringsnotatets pkt. 13.2. siste ledd, om kontaktlærer

FUG støtter at ordningen med kontaktlærer også skal gjelde skoler etter denne lov. Det er viktig for foreldrene å vite at ansvaret som en kontaktlærer har i den offentlige skolen, bl.a. når det gjelder kontakten med hjemmet, også finnes ved disse skolene. Det gir trygghet for foreldrene å kjenne til hvem en skal forholde seg til fra første dag barnet er på skolen.

14. OFFENTLIG TILSKUDD OG SKOLEPENGER

Til § 6-1. Statstilskot

Til pkt. 14.2, siste ledd vil FUG uttrykke følgende: Vi støtter at det blir tatt inn i lovteksten at alle midler skal komme elevene til gode. Dette forutsetter vi blir kontrollert ved revisors gjennomgang av regnskapene.

Skolene får i dag statstilskudd med 85 % av et tilskuddsgrunnlag pr. elev.

FUG mener at de private skolene må få 100 % statstilskudd. Vi mener det er urimelig at foreldrene skal ha denne ekstrautgiften selv om de velger en alternativ skole for sitt barn.

Majoriteten av elevene i friskolene kommer fra alminnelige hjem med alminnelig inntekt. For å kunne gi alle foreldre/barn samme mulighet til å velge skole og dermed få utjevnet sosiale forskjeller, vil fullt statstilskudd være et bidrag til å oppnå en slik utjevning.

Vi mener det er viktig at størrelsen på skolenes tilskudd er forutsigbar, at tilskuddssatsene gir grunnlag for god drift ved skolene, og at beregningsgrunnlaget bygger på et rettferdighetsprinsipp, jfr. høringsnotatets pkt. 14.4.

En er ellers kjent med at friskolene i lang tid har arbeidet for å få støtte til husleie (kapitaltilskudd). FUG støtter dette initiativet. En slik støtte vil sikre en enda bedre skole for de som velger en alternativ opplæringsarena.

Til § 3-7. Skyss m.m.

Retten til fri skyss mellom heim og skole er foreslått å gjelde innenfor kommunegrensa der eleven bor. FUG foreslår at retten til fri skyss skal gjelde helt fram til skolen, selv om skolen ligger i en nabokommune.

Den daglige reiselengden vil naturlig avgrenses av hva som er forsvarlig daglig reiselengde. Dersom eleven må bo på hybel i skoletiden, vil det være naturlig å gi fri reise mellom hybel og skolested så lenge forutsetningen med minsteavstand er til stede. Det vil blant elevene oppleves som urettferdig at noen får fri reise, mens andre må betale for å komme seg til og fra skolen. Videre mener vi at ordningen vil bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

17. ANDRE FORSLAG TIL ENDRINGER

Til § 2-4. Krav til undervisningsrom og skolemiljø

Denne paragrafens andre ledd henviser til at opplæringslovas kapittel 9a (dvs. §§ 9a-1 – 9a-9) også skal gjelde for private skoler.

FUG mener dette viktige kapitlet må inntas i sin helhet i denne loven. På den måten blir disse bestemmelsene mer synlige. Selv om en del andre bestemmelser i dette lovforslaget henviser til paragrafer i opplæringslova, mener vi det er nødvendig at akkurat disse paragrafene blir tatt inn i denne loven.

Til § 5-4. Foreldreråd

FUG foreslår at første ledd, siste punktum skal lyde: "*Foreldrerådet vel eit arbeidsutval.*" Uttrykket i lovteksten "*kan velje*" mener vi er for svakt.

Forslag til ny § 5-5. Skolemiljøutvalg

FUG foreslår at det blir tatt inn i loven at det skal være skolemiljøutvalg også ved de private skolene, på lik linje med bestemmelsene i opplæringslova § 11-1a. Sammensetningen av utvalget justeres i forhold til privatskolelovens egenart, men slik at elevene og foreldrene utgjør flertallet.

Vi har merket oss "Merknader frå Innst O nr 105 (2004-05) til ny § 11-1a", men deler ikke flertallet i den forrige komiteen sitt syn om at friskolene ikke pålegges krav om eget skolemiljøutvalg.

Vi finner heller ingen andre bestemmelser i lovforslaget som ivaretar skolemiljøutvalgets funksjon. Vi kan ikke finne noe argument som skiller den offentlige skolen fra den private når det gjelder å få ivaretatt de oppgaver som skolemiljøutvalget har.

Til § 8-3 Iverksettjing

Her må dato og lovhenvisning oppdateres.

Avslutningsvis om ordene forskrift og føresegn

I lovforslaget brukes ordene forskrift og føresegn om hverandre, f.eks. i § 3-7, de to siste ledd. Så langt en kan forstå av tekstene blir disse ordene brukt om hverandre med samme meningsinnhold. Vi foreslår at en konsekvent bruker ordet "forskrift" i loven.

Med hilsen

Loveleen Rihel Brenna
Leder i FUG

Ingebjørg Johannessen
seniorrådgiver